

The Impact of Risk Management on Knowledge Management Implementation

Parisa Nazari¹ , Afshin Baghfaklaki²

Abstract

Purpose: This study aimed to investigate the impact of risk management (RM) and its components on the implementation of knowledge management (KM) in Sahneh municipality, Iran. The shift in municipal approaches from service-oriented to market-oriented and project-oriented has increased the need for usable management of new knowledge and information. In this context, the main objective of the present research is to examine the role of risk management in improving the implementation of knowledge management in these organizations.

Method: This research was conducted using a mixed-methods approach (both quantitative and qualitative). The statistical population consisted of 255 employees of Sahneh municipality, from which 150 were selected using stratified random sampling. Data collection tools included two standardized questionnaires: the Knowledge Management Questionnaire of Choumi Tseng and the Risk Management Questionnaire of Samimi, with their reliability confirmed by Cronbach's alpha test. In the qualitative part of the study, semi-structured interviews were conducted with key stakeholders and experts within Sahneh municipality to identify specific challenges and risks associated with KM implementation. In the quantitative part, the standardized questionnaires were distributed to the selected sample, and the collected data were analyzed using SPSS and AMOS software. Statistical techniques such as regression analysis, correlation coefficients, and ANOVA were employed to examine the relationships between RM components and KM success.

Findings: The findings indicated that RM components have a significant impact on the success of KM implementation. The most important challenges in implementing KM in Sahneh municipality included cultural resistance among employees to sharing knowledge, lack of technological infrastructure, and inadequate training programs. The analysis showed that effective RM can help mitigate these challenges and enhance KM implementation. Moreover, the results demonstrated a positive correlation between RM components and KM success. The study revealed that factors such as risk identification and assessment, regular training programs on RM and KM, and providing appropriate technological infrastructure play a crucial role in improving KM. Additionally, fostering a suitable culture and encouraging employees to share knowledge through reward and incentive systems can contribute to greater KM success.

Conclusion: The research concluded that RM plays a vital role in the successful implementation of KM, especially in dynamic and project-based environments like Iranian municipalities. It is recommended that organizations adopt integrated RM and KM frameworks to optimize their knowledge assets and enhance overall performance. Implementing an integrated approach to RM and KM can help identify and mitigate risks while maximizing opportunities. Future research should explore specific mechanisms through which RM influences KM in various organizational contexts and develop appropriate strategies for different sectors. This study highlights the necessity of appropriate educational and cultural programs to encourage employees to share knowledge in similar organizations. Additionally, providing adequate technological infrastructure and implementing optimal KM systems are essential. Furthermore, establishing reward and incentive systems to encourage employees to share knowledge and information is recommended.

Keywords

Knowledge Management, Risk Management, Risky Environment, Managerial Risk-Taking, Integrated Risk Management Assessment

Citation: Nazari, P., & Baghfaklaki, A. (2025). The Impact of Risk Management on Knowledge Management Implementation. *Librarianship and Information Organization Studies*, 36(2), 159-188.

Doi: 10.30484/nastinfo.2024.3632.2290

Article Type: Research Article

Article history:

Received: 31 July 2024

Accepted: 26 Oct. 2024

1. M.A., Business
Administration, Islamic
Azad University,
Kermanshah, Iran
parisan7pn@gmail.com

2. Assistant Professor,
Department of Economics,
Kermanshah Branch,
Islamic Azad University,
Kermanshah, Iran
(Corresponding Author)
afshin.baghfaklaki@iauaksh.ac.ir

Publisher: National Library
and Archives of I.R. of Iran
© The Author(s).

تأثیر مدیریت ریسک بر پیاده‌سازی مدیریت دانش

پریسا نظری^{۱b} | افشین باغفلکی^{۲b}

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف بررسی تأثیر مدیریت ریسک و مؤلفه‌های آن بر اجرای مدیریت دانش در شهرداری صحنه انجام شده است. تغییر رویکرد شهرداری‌ها از خدمت‌محور به بازارمحور و پروژه-محور نیاز به مدیریت مؤثر دانش و اطلاعات جدید را افزایش داده است. در این راستا هدف اصلی پژوهش حاضر بررسی نقش مدیریت ریسک در بهبود اجرای مدیریت دانش در این سازمان‌ها بود.

روش: این پژوهش به روش ترکیبی (کمی و کیفی) انجام شد و جامعه آماری آن شامل ۲۵۵ نفر از کارکنان شهرداری صحنه بود که از این میان ۱۵۰ نفر به روش نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها دو پرسش‌نامه استاندارد مدیریت دانش چومی و تسنگ و مدیریت ریسک صمیمی بود که پایایی آن‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ تأیید شد. در بخش کیفی پژوهش، مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با ذی‌نفعان کلیدی و کارشناسان شهرداری صحنه انجام شد تا چالش‌ها و ریسک‌های خاص مرتبط با اجرای مدیریت دانش شناسایی شود. در بخش کمی، پرسش‌نامه‌های استاندارد به نمونه منتخب توزیع شد و داده‌های جمع‌آوری‌شده با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS و AMOS تحلیل شد. فنون آماری شامل تحلیل رگرسیون، ضریب همبستگی و ANOVA برای بررسی روابط بین مؤلفه‌های مدیریت ریسک و موفقیت مدیریت دانش به کار گرفته شد.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان داد که مؤلفه‌های مدیریت ریسک تأثیر معناداری بر موفقیت اجرای مدیریت دانش دارند. مهم‌ترین چالش‌های اجرای مدیریت دانش در شهرداری صحنه شامل مقاومت فرهنگی کارکنان در برابر به اشتراک‌گذاری دانش، کمبود زیرساخت‌های فناوریانه و نبود برنامه‌های آموزشی مناسب بود. تحلیل داده‌های جمع‌آوری‌شده نشان داد که مدیریت ریسک مؤثر می‌تواند به کاهش این چالش‌ها کمک کرده و اجرای مدیریت دانش را بهبود بخشد. همچنین، یافته‌ها حاکی از وجود همبستگی مثبت بین مؤلفه‌های مدیریت ریسک و موفقیت مدیریت دانش بود. این پژوهش نشان داد که عواملی مانند شناسایی و ارزیابی ریسک‌ها، ایجاد برنامه‌های آموزشی منظم در زمینه مدیریت ریسک و دانش فراهم آوردن زیرساخت‌های مناسب فناوریانه می‌تواند نقش مهمی در بهبود مدیریت دانش داشته باشند. همچنین، فرهنگ‌سازی مناسب و ترغیب کارکنان به اشتراک‌گذاری دانش و اطلاعات از طریق سیستم‌های پاداش‌دهی و تشویقی می‌تواند به موفقیت بیشتر مدیریت دانش کمک کند.

نتیجه‌گیری: پژوهش نشان داد که مدیریت ریسک نقش مهمی در موفقیت اجرای مدیریت دانش دارد، به‌ویژه در محیط‌های پویا و پروژه‌محور مانند شهرداری‌های ایران. توصیه می‌شود که سازمان‌ها از چهارچوب‌های یکپارچه مدیریت ریسک و دانش بهره‌برداری کنند تا دارایی‌های دانشی خود را بهینه کرده و عملکرد کلی خود را ارتقا دهند. به‌کارگیری رویکرد یکپارچه مدیریت ریسک و دانش می‌تواند به شناسایی و کاهش ریسک‌ها و افزایش فرصت‌ها کمک کند. همچنین، پژوهش‌های آینده می‌توانند مکانیسم‌های خاص تأثیرگذاری مدیریت ریسک بر مدیریت دانش در سازمان‌های مختلف را بررسی کرده و راهبردهای مناسبی برای هر بخش توسعه دهند. این پژوهش نشان می‌دهد که برای بهبود اجرای مدیریت دانش در سازمان‌های مشابه، لازم است برنامه‌های آموزشی و فرهنگ‌سازی مناسبی جهت ترغیب کارکنان به اشتراک‌گذاری دانش اجرا شود. تأمین زیرساخت‌های فناوریانه مناسب و پیاده‌سازی سیستم‌های مدیریت دانش بهینه ضروری است. علاوه بر این، ایجاد سیستم‌های پاداش‌دهی و تشویقی برای ترغیب کارکنان به اشتراک‌گذاری دانش و اطلاعات نیز توصیه می‌شود.

کلیدواژه‌ها

مدیریت دانش، مدیریت ریسک، محیط ریسک‌پذیر، ریسک‌پذیری مدیریتی، ارزیابی یکپارچه مدیریت ریسک

استناد: نظری، پریسا و باغفلکی، افشین (۱۴۰۴). تأثیر مدیریت ریسک بر پیاده‌سازی مدیریت دانش. *مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۳۶ (۲)، ۱۵۹-۱۸۸.

Doi: 10.30484/nastinfo.2024.3632.2290

مقدمه

موضوع مدیریت ریسک و نحوه مواجه شدن با ریسک‌های مختلف، یکی از دغدغه‌های اصلی صاحب‌نظران حوزه مدیریت بوده است (تقوی فرد و همکاران، ۱۴۰۱). طبق دو دهه اخیر دانشمندان بر این عقیده بوده‌اند که اساس رقابت، در حال تغییر بوده و موفقیت در سازمان‌ها متأثر از دانش آن‌ها است. این مسئله، بسیاری از سازمان‌های پیشرفته را ترغیب کرده تا مدیریت دانش را به بهترین شکل ممکن به کار گیرند. همچنین تأکید و توجه بر منابع انسانی، به‌ویژه در زمینه دانش و به اشتراک‌گذاری دانش موردتوجه بسیار زیادی قرار گرفته است (Durst & Zieba, 2019). دانش یک منبع ارزشمند بوده که برای توانمندسازی سازمان‌ها و در جهت نوآوری و کسب مزیت رقابتی مهم است. دانش در میان کارکنان به آگاهی‌بخشی آنان منجر می‌شود (Ranesh et al., 2012)؛ بنابراین تعاریف متعددی درباره آن ارائه شده است که در اکثر آن‌ها بر کاربردی بودن اطلاعات و سازمان‌دهی برای حل مسائل و مشکلات تأکید شده است. درواقع، دانش یعنی آشنایی، آگاهی، یا درک فرد مانند حقایق، اطلاعات، شرح یا مهارت‌هایی است که از طریق تجربه یا آموزش از طریق ادراک، کشف یا یادگیری به دست می‌آید (Soin & Collier, 2013). درباره مدیریت دانش می‌توان گفت که مجموعه‌ای از روش‌های مربوط به ایجاد، اشتراک‌گذاری و استفاده از دانش و اطلاعات یک سازمان است که در دو دهه اخیر در میان کلیدی‌ترین زمینه‌های پژوهشی در حوزه اطلاعات، دانش‌شناسی و مدیریت سازمان بوده است (حسن زاده و همکاران، ۱۴۰۱). یکی از دلایل پررنگ این زمینه توجهی است که سازمان‌ها و کسب‌وکارها به دانش دارند و آن را از کلیدی‌ترین دارایی‌های

راهبردی خود می‌دانند (Neves et al., 2014). لذا، مدیریت دانش می‌تواند نوعی مدیریت صریح و سامانمند و حیاتی در فرایندهای به‌هم‌پیوسته آن یعنی تولید، سازمان‌دهی و بهره‌برداری از دانش با پیشروی در اهداف کسب‌وکار است. مدیریت دانش به معنای بیشترین بهره‌برداری از سرمایه‌های دانشی؛ دانشی که در مسیر دستیابی به اهداف سازمان است که در مکان و زمان مناسب به کار گرفته شود. تجارب و الگوهای گذشته و برتر، همچنین ابتکار در تصمیم‌گیری، دیدگاه‌های راهبردی، ارتباطات پروژه‌ها، شناسایی الگوها، همگی نوعی دانش سازمانی محسوب می‌شوند (Neef, 2005).

تمرکز مدیریت دانش بر ارتقای قابلیت‌های سازمان است. دستیابی به موفقیت نیز مستلزم ایجاد یک محیط کاری جدید است که در آن دانش و تجربه به‌راحتی به اشتراک گذاشته می‌شود. فرایند مدیریت دانش درواقع شکل‌گیری یک سیستم سازمان‌یافته است که ایجاد، انتشار و به‌کارگیری دانش در سازمان را نظام‌مند می‌نماید و برای تبدیل دانش به یک کالای سرمایه‌ای، سازمان‌ها باید جهت ایجاد تعادل میان فعالیت‌های مدیریت دانش بکوشند. در این زمینه، استفاده از مدیریت ریسک به‌منظور کاهش و یا از بین بردن ریسک‌های موجود بر فرایند مدیریت دانش تأثیر دارد (رهنما و حجازی جوشقانی، ۱۳۹۶). به‌عنوان مثال، در سازمان‌های امروزی با دغدغه‌های جدی در مورد افت و کاهش دانش و مهارت کارکنان مواجه هستند؛ که این دانش در اکثر مواقع مستند نشده و به زمان زیادی نیازمند است تا با استفاده از آموزش و تجربه مجدداً احیا شود. علی‌رغم انتشار مقاله‌های متعدد در موضوع مدیریت ریسک، اطلاعات اندکی درباره کاربرد آن در دنیای واقعی وجود دارد (Lyons & Skitmore, 2004).

ریسک عبارت است از یک رخداد غیرقطعی که در صورت وقوع حداقل بر یکی از اهداف پروژه تأثیر می‌گذارد (Hubbard, 2020). در زبان عامیانه ریسک به معنای خطری است که به علت عدم اطمینان در مورد وقوع حادثه‌ای در آینده ایجاد می‌شود و سازمان از رسیدن به راهبردهایش باز می‌ماند. در برخی از منابع، جنبه‌های منفی واقعه‌ها می‌تواند به‌عنوان ریسک و جنبه‌های مثبت آن به‌عنوان فرصت نام‌گذاری شود (اسلامی راد و همکاران، ۱۳۹۴). در این راستا، مدیریت ریسک به معنای استفاده سامانمند از سیاست‌ها، روش‌ها و فعالیت‌های برقراری ارتباط و مشاوره، ایجاد زمینه و ارزیابی، معالجه، نظارت، بررسی، ضبط و گزارش ریسک است (Durst & Zieba, 2019). هدف مدیریت ریسک افزایش درصد پیش‌بینی

موفقیت پروژه است که از طریق شناسایی و ارزیابی سامانمند ریسک، دریافت روش‌هایی برای اجتناب یا کاهش آن‌ها و حداکثرسازی فرصت‌ها صورت می‌گیرد (Chapman & Ward, 2003; Miler, 2005). فرایند مدیریت ریسک مؤثر با ارزیابی مؤثر ریسک‌ها آغاز شده و از طرف دیگر خیلی از پژوهشگران به این مسئله که شناسایی و ارزیابی ریسک‌ها بدون پاسخگویی به آن‌ها مفید نیست اذعان داشتند (Tah & Carr, 2001).

بسیاری از پروژه‌ها به دلیل کمبود دانش در میان اعضای پروژه یا کمبود تسهیم دانش در طول روند پروژه شکست خورده‌اند. شکست پروژه همچنین می‌تواند در نتیجه در اختیار گرفتن دانش مناسب در یک‌زمان نامناسب نیز اتفاق بیفتد. در حقیقت بدون مدیریت دانش به‌عنوان ابزاری برای مبادله ریسک در میان افراد یک پروژه، ممکن است مدیریت ریسک به دلیل غیرمؤثر بودن و ناکارآمدی‌ها متضرر گردد. در حال حاضر، شهرداری‌ها به‌عنوان مهم‌ترین نهاد مسئول در امور شهری شناخته می‌شوند (رهنما و حجازی جوشقانی، ۱۳۹۶) که طبق تغییر نقش شهرداری‌ها از سازمان خدماتی محور به دستگاهی بازارگرا و پروژه محور در ارائه فضاهای تجاری و خدماتی در جهت رونق فعالیت‌های اقتصادی (تجاری، اداری و تولیدی) مشخص می‌شوند که دارا بودن دانش و اطلاعات جدید نقش تأثیرگذاری در رقابتی شدن شهرها دارد؛ بنابراین کاربرد مدیریت ریسک و شناخت تأثیر آن بر مدیریت دانش و پیاده‌سازی آن در شهرداری بیش‌ازپیش ضرورت دارد؛ اکثر پژوهش‌های گذشته بر مؤثر بودن مدیریت دانش بر مدیریت ریسک اذعان داشته‌اند (Jafari et al., 2007; Neves et al., 2014; Jafari et al., 2007; Lorenz et al., 2005; Neef, 2005; Neves et al., 2014). ریسک یکی از مقوله‌های بسیار مهم در سازمان‌ها به شمار می‌رود که مبنای بهره‌وری براساس مدیریت ریسک است. سازمان‌ها باید به مدیریت دانش اطلاعات و دانسته‌های خود را افزایش دهند تا بتواند ریسک را مدیریت نمایند. مدیریت دانش به سازمان‌ها کمک می‌کند تا اطلاعات و مهارت‌های مهم را شناسایی، انتخاب، سازمان‌دهی و منتشر نمایند. به‌منظور شناسایی، ارزیابی، تصمیم‌گیری راجع به فرصت‌ها و تهدیدهایی که به دستیابی اهداف سازمان اثر می‌گذارد (تقوی فرد و همکاران، ۱۴۰۱)؛ لذا پژوهش‌های اندکی در مورد تأثیرگذاری مدیریت ریسک بر مدیریت دانش یا پیاده‌سازی آن صورت گرفته است (Durst & Zieba, 2019; Lorenz et al., 2005; Neef, 2005).

توجه به مطالب ذکرشده، پژوهش حاضر در تلاش است تا با ترکیب مراحل مدیریت دانش و مدیریت ریسک، ریسک‌های پیاده‌سازی و به‌کارگیری مدیریت دانش را حذف یا کاهش داده تا این امر به نحو مطلوب تحقق پذیرد. لذا مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که مدیریت ریسک و ابعاد آن چگونه بر مدیریت دانش و فرایند پیاده‌سازی آن تأثیر دارند؟

پیشینه پژوهش

تقوی فرد و همکاران (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان «مدل مدیریت ریسک مبتنی بر مدیریت دانش مطالعه موردی: شرکت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات عضو سازمان نظام صنفی رایانه‌ای کشور» که از نوع کاربردی بود و با روش پژوهش آمیخته کیفی و کمی انجام شده بود، در مرحله اول با مطالعات نظری و اجماع نظر خبرگان (فن دلفی) شاخص‌های لازم برای متغیرهای فرایندهای مدیریت دانش و مدیریت ریسک تعیین شده است و در مرحله دوم پیمایش مقطعی با توزیع پرسش‌نامه طراحی شده مطابق شاخص‌های بالا، در بین مدیران ۳۷۶ شرکت فناوری اطلاعات و ارتباطات عضو سازمان نظام صنفی رایانه‌ای کشور با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار اسمارت پی.ال.اس.^۱ به تبیین ابعاد و ارتباطات مؤلفه‌های مدیریت ریسک مبتنی بر مدیریت دانش پرداخته شده است و در نهایت مدل مفهومی برای آن معرفی شده است و بر مبنای آن دریافتند که مدیریت ریسک در شرکت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات به میزانی که فرایندهای مدیریت دانش در آن‌ها عملیاتی شده، مطابق مدل مفهومی پژوهش به شکل بهتری انجام می‌پذیرد و در کاهش و کنترل ریسک‌های شناسایی شده و احتمالی مؤثرتر عمل خواهد کرد. کریمی و رخشان نیا (۱۴۰۰) در مقاله‌ای با عنوان «فراتحلیل رابطه زیرساخت و مدیریت دانش در کتابخانه‌ها» که به روش فراتحلیل انجام شد، نشان دادند متغیرهای زیرساخت و فرایندهای مدیریت دانش در کتابخانه‌ها اثربخش نبوده است؛ و از لحاظ اندازه اثر آن‌ها کوچک است؛ بنابراین تقویت موارد پیش رو به متصدیان کتابخانه‌ها پیشنهاد می‌شود: زیرساخت فناوری اطلاعات با تأکید بر شبکه‌های اجتماعی و اشتراک دانش ضمنی میان کتابداران و کاربران کتابخانه‌ها؛ زیرساخت فرهنگ با توجه بر

۱. SmartPLS3

سرمایه‌گذاری در اشاعه فرهنگ و ارزش‌های سازمانی مبتنی بر تبادُل دانش؛ تقویت زیرساخت منابع انسانی با برگزاری دوره‌های ضمن خدمت و برنامه‌های آموزشی برای توانمندسازی کارکنان و کتابداران با هدف بهبود فرایندهای مدیریت دانش.

تولایی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر مدیریت دانش بر عملکرد راهبردی و عملیاتی سازمان‌ها از طریق به‌کارگیری مدل تعالی سازمانی ۲۰۲۰ پرداخت. نتایج نشان داد که مدل جدید تعالی سازمانی به‌لحاظ تعمیق موضوع مدیریت دانش چهارچوبی مناسبی جهت بهبود استقرار مدیریت دانش خصوصاً از منظر فرهنگ سازمانی و رهبری دانش‌محور و تعامل دانشی با ذی‌نفعان کلیدی است و نهایتاً منجر به بهبود عملکرد راهبردی و عملیاتی سازمان‌ها است. در مقاله‌ای که تحت عنوان طراحی و تبیین چالش‌ها و راهکارهای اجرای مدیریت دانش در زنجیره تأمین گزارش شده است. در ابتدا پژوهشگران چالش‌های موجود را استخراج کردند. نتایج نشان داد که نبود تعهد مدیریت ارشد، وجود سیستم تشویق و تنبیه برای تسهیم دانش و تعارض منافع، ارزش‌ها و فرهنگ اعضای مختلف زنجیره تأمین مهم‌ترین چالش‌های مدیریت دانش هستند. رهبری مناسب و مثبت نسبت به مدیریت دانش، تدوین سیستم تشویق و تنبیه و تقویت فرهنگ مشارکت و همکاری مهم‌ترین راهکارهای حذف یا کاهش تأثیر منفی آن‌ها بر زنجیره تأمین هستند (مرشدی و نظافتی، ۱۴۰۰).

رحیم زاده و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی به شناسایی عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی مدیریت دانش در سازمان‌های پروژه‌محور عمرانی پرداختند. در این راستا ۷ شاخص شامل ساختار سازمانی، فرهنگ سازمانی، راهبرد و رهبری، عوامل محیطی، فناوری اطلاعات، آموزش و تحصیل، منابع انسانی، با مراجعه به آرای خبرگان به‌عنوان عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی مدیریت دانش شناسایی شدند. نتایج آزمون نشان از معنادار بودن تأثیرگذاری شاخص‌ها بر فرایند مدیریت دانش بود.

محمدی و شجاعی (۱۳۹۵) در پژوهشی به ارائه مدل جامع مؤلفه‌های مدیریت ریسک زنجیره تأمین با استفاده از مطالعه فراترکیب پرداختند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مهم‌ترین ریسک‌های زنجیره تأمین با توجه به تحلیل محتوای صورت گرفته شامل ریسک‌های تأمین، تقاضا، اطلاعات، محصول و انعطاف‌پذیری و مهم‌ترین راهبردهای کاهنده ریسک شامل به‌کارگیری چندین تأمین‌کننده، مشارکت و همکاری، استراتژی تأمین و محصول منعطف است.

خلف و مزروعی نصرآبادی (۱۳۹۵) به بررسی رابطه مدیریت دانش با مدیریت ریسک (مورد مطالعه: شرکت خمیرمایه و الکل رازی) پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها حاکی از ارتباط مدیریت دانش و مدیریت ریسک است.

قلی پور سوته و صلواتی (۱۳۹۴) به بررسی رابطه بین مدیریت دانش و مدیریت ریسک (مورد مطالعه: نمایندگی‌های بیمه شهرستان سنندج) پرداختند. نتایج حاصل نشان داد که بین این دو متغیر رابطه معناداری وجود دارد.

در پژوهشی که با عنوان «مدیریت دانش برای توسعه: تفکر دوباره درباره روندهای پژوهش مدیریت دانش در آفریقای جنوبی» با روش کتاب‌سنجی انجام شد، پژوهشگران دریافتند که با توجه به اهمیت مدیریت دانش به عنوان راهبردی توسعه‌ای برای سازمان‌ها و ملل، ضروری است مؤسسات علمی و دانشگاهی پژوهش‌هایی برای کاربرد و تلفیق اثربخش مدیریت دانش اجرا کنند (Fombad et al., 2023). در پژوهش دیگری با عنوان «تأثیرات فرهنگ سازمانی و عملکرد سازمانی» که به روش ترکیبی با استفاده از نقشه‌های شناختی خاکستری فازی، خوشه‌بندی خاکستری و نظام‌های استنتاج فازی چندگانه انجام شد، نشان دادند که با شناسایی مشخصات فرهنگ سازمانی و عملکرد سازمانی، امکان اولویت‌بندی و پیش‌بینی و توسعه دستورالعمل‌ها و برنامه‌های عملیاتی برای سازمان‌ها فراهم می‌شود (Zanon et al., 2021).

در مقاله‌ای با عنوان «ارتباط بین مدیریت ریسک دانش و عملکرد سازمانی» پرداختند. هدف این مقاله، بررسی تأثیر مدیریت ریسک دانش بر عملکرد سازمانی، با معیارهای در نظر گرفته‌شده به عنوان «معیارهای» نرم‌تر عملکرد، یعنی نوآور بودن، پاسخگو بودن، پایداری و چابکی است. داده‌ها با استفاده از یک پرسش‌نامه آنلاین ارسال شده به سازمان‌های خصوصی و دولتی واقع شده در سراسر جهان، گردآوری شدند. تحلیل و آزمون فرضیه با استفاده از مدل‌سازی معادله ساختاری انجام شد. نتایج نشان دادند که کی.آر.ام.^۱ تأثیر مثبتی بر موفقیت سازمانی، پایداری، رشد، نوآور بودن و چابکی دارد، اما کی.آر.ام. هیچ‌گونه تأثیر مثبتی بر پاسخگو بودن سازمان‌ها نشان نمی‌دهد. نتایج می‌توانند به مدیران و صاحبان صنایع کمک کنند

۱. KRM

تا بهتر ارتباط بین کی.آر.ام. و عملکرد سازمانی را درک کنند. آن‌ها می‌توانند از نتایج برای تنظیم شیوه‌های کی.آر.ام. آن‌ها، استفاده کنند. تا آنجایی که نویسندگان می‌دانند، این مقاله اولیه مطالعه تجربی است که رابطه بین کی.آر.ام. و عملکرد سازمانی با یک نمونه سازمانی گسترده را بررسی کرده است (Durst & Zieba, 2019).

ویلمسن و همکاران^۱ (۲۰۱۹) به بررسی خلق ارزش به‌وسیله مدیریت ریسک پروژه پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که درک ذی‌نفعان از ارزش بر چگونگی خلق ارزش به‌وسیله مدیریت ریسک تأثیر دارد.

رحمان و کیفور^۲ (۲۰۱۵) در پژوهش خود در یک بررسی کوتاه به بررسی مدیریت ریسک در چشم‌انداز مدیریت دانش پرداختند. آن‌ها در پژوهش خود به تعامل بین مدیریت ریسک و مدیریت دانش و مفید بودن این تعامل اشاره کردند. همچنین یک مدل مفهومی مبتنی بر فناوری اطلاعات برای تعامل مدیریت ریسک و مدیریت دانش ارائه کردند. در این مقاله، چگونگی پشتیبانی فعالیت‌های مدیریت دانش از مراحل مختلف مدیریت ریسک موردبحث قرار گرفت و یک سیستم مبتنی بر دانش ریسک پیشنهاد شد که یک سکوی جامع مبتنی بر فناوری اطلاعات برای حمایت از مدیریت ریسک و ادغام مدیریت دانش است.

رودریگوز و ادوارد^۳ (۲۰۱۴) پژوهشی در مورد حمایت مدیریت دانش از مدیریت ریسک انجام دادند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که کیفیت درک شده کنترل ریسک به‌طور قابل توجهی با چهار متغیر مدیریت دانش ارتباط دارد: کیفیت به اشتراک‌گذاری دانش در معرض خطر، کیفیت ارتباطات در بین مردم، قابلیت دسترسی کانال‌های وب و عملکرد سیستم مدیریت اطلاعات ریسک. بااین‌حال، روابط متغیرهای مدیریت دانش با ارزش درک شده مدیریت ریسک سازمانی قابل توجه نیست، اما باید تلاش بیشتری برای شکستن سیلوهای سازمانی برای حمایت از مدیریت واقعی ریسک سازمانی انجام شود.

نوس و همکاران^۴ (۲۰۱۴) پژوهشی را با عنوان مدیریت ریسک در پروژه‌های نرم‌افزاری

1. Willumsen et al.

2. Rehman & Kifor

3. Rodriguez & Edwards

4. Neves

از طریق فنون مدیریت دانش: موارد موجود در شرکت‌های مبتنی بر فن‌آوری انجماد در برزیل انجام دادند. نتایج نشان داد که شرکت‌ها دریافته‌اند که از بین فنون مدیریت دانش از فن تبدیل بیشتر استفاده می‌شود و شرکت‌هایی که بیشترین استفاده را دارند از تبدیل به‌عنوان حالتی درونی شده اشاره می‌کنند.

روزیک-دیمیتریچویک^۱ (۲۰۱۴) در پژوهش خویش به ارزیابی ریسک سیستم مدیریت دانش پرداخت. به نظر وی، شناسایی عوامل مدیریت ریسک مهم است چراکه می‌توانند بر سیستم مدیریت دانش تأثیرگذار باشند. روزیک در پژوهش خویش مدلی را ارائه کرده است که می‌تواند میزان ریسک را تعیین کند.

روش پژوهش

از آنجاکه این پژوهش در سطح شهرستان صحنه و برای شناخت بهتر شهرداری صحنه از دیدگاه ذی‌نفعان انجام می‌شود، این پژوهش از نظر هدف جزو پژوهش‌های کاربردی بوده و از جنبه نحوه گردآوری داده‌ها از نوع علی - مقایسه‌ای به شمار می‌آید. جامعه آماری این پژوهش، شامل تمامی کارکنان شهرداری شهرستان صحنه بوده که تعداد کارکنان شهرداری ۲۵۵ نفر است. شهرداری صحنه از سه معاونت مالی و اداری، معاونت فنی و شهرسازی و معاونت خدمات شهرداری تشکیل شده است. با استفاده از جدول مورگان تعداد ۱۵۰ نفر به‌عنوان حجم نمونه انتخاب گردید. لذا نمونه‌ای به حجم ۱۵۰ نفر به شیوه نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شده‌اند که در این میان به تناسب تعداد کارکنان هر معاونت، ۴۰ نفر از معاونت مالی، ۴۸ نفر از معاونت فنی و ۶۲ نفر از معاونت خدمات شهری انتخاب شدند.

از روش کتابخانه‌ای برای جمع‌آوری مبانی نظری و پیشینه پژوهش‌های انجام‌شده، استفاده شده است. همچنین با روش میدانی و با استفاده از پرسش‌نامه، داده‌های پژوهش جمع‌آوری گردید؛ این ابزار شامل پرسش‌نامه مدیریت دانش شومی تسینگ^۲ (۲۰۰۸) و پرسش‌نامه مدیریت ریسک صمیمی و همکاران^۳ (۲۰۱۸) بود. پرسش‌نامه مدیریت دانش

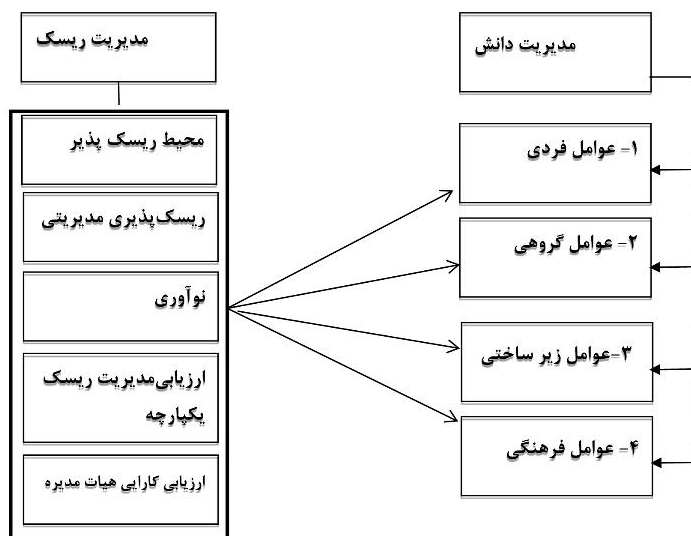
^۱ Ruzic-Dimitrijevic

^۲ Shu-Mei Tseng

^۳ Samimi et al.

شومی تسینگ از ۲۱ پرسش و ۴ بُعد اصلی شامل عوامل فردی، عوامل گروهی، عوامل فرهنگی و عوامل زیرساخت با تعداد گویه‌های ۷، ۶، ۳ و ۵ است. جهت تعیین پایایی پرسش‌نامه از آزمون آلفای کرونباخ استفاده گردید، پایایی این ابزار ۰/۸۳۸ بود. پرسش‌نامه مدیریت ریسک صمیمی از ۲۸ پرسش و ۵ خرده مقیاس شامل محیط ریسک‌پذیر، ریسک‌پذیری مدیریتی، نوآوری، ارزیابی مدیریت ریسک یکپارچه و ارزیابی کارایی با تعداد گویه‌های ۵، ۳، ۲، ۱۵ و ۳ است. پایایی این ابزار ۰/۸۶ بود؛ همچنین به‌منظور تعیین روایی محتوایی از تعداد ۴ نفر از اعضای هیئت علمی گروه مدیریت خواسته شد نظرات خود را درباره پرسش‌نامه بیان کنند؛ نتایج نظر خبرگان نشان‌دهنده روایی مطلوب پرسش‌نامه بود. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار اس.پی.اس.اس.^۱ نسخه ۲۳، آزمون ضریب همبستگی پیرسون و آزمون معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار آموس^۲ انجام شد. با توجه به مرور ادبیات و پیشینه پژوهش مشخص شد که فرایند مدیریت دانش دارای چهار بُعد است (Tseng, 2008): بُعد فردی، بُعد فرهنگی، بُعد ساختاری و بُعد گروهی و ابعاد مدیریت ریسک نیز طبق پژوهش صمیمی و همکاران در سال ۱۳۹۷ عبارت‌اند از محیط ریسک‌پذیر، ریسک‌پذیری مدیریتی، نوآوری، ارزیابی مدیریت ریسک یکپارچه و ارزیابی کارایی هیئت‌مدیره؛ بنابراین مدل زیر براساس پژوهش‌های قبلی بالأخص پژوهش صمیمی و همکاران و سوسان و مالگورزاتا^۳ طراحی شده است:

1. SPSS
2. AMOS
3. Susan Malgorzata

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش (Durst & Zieba, 2019)

با توجه به مبانی نظری و مدل مفهومی ارائه شده این مطالعه به چند فرضیه پاسخ خواهد داد:

۱. مؤلفه‌های مدیریت ریسک بر عوامل فردی مدیریت دانش تأثیر معناداری دارند.
۲. مؤلفه‌های مدیریت ریسک بر عوامل فرهنگی مدیریت دانش تأثیر معناداری دارند.
۳. مؤلفه‌های مدیریت ریسک بر عوامل گروهی مدیریت دانش تأثیر معناداری دارند.
۴. مؤلفه‌های مدیریت ریسک بر عوامل زیرساختی مدیریت دانش تأثیر معناداری دارند.

یافته‌ها

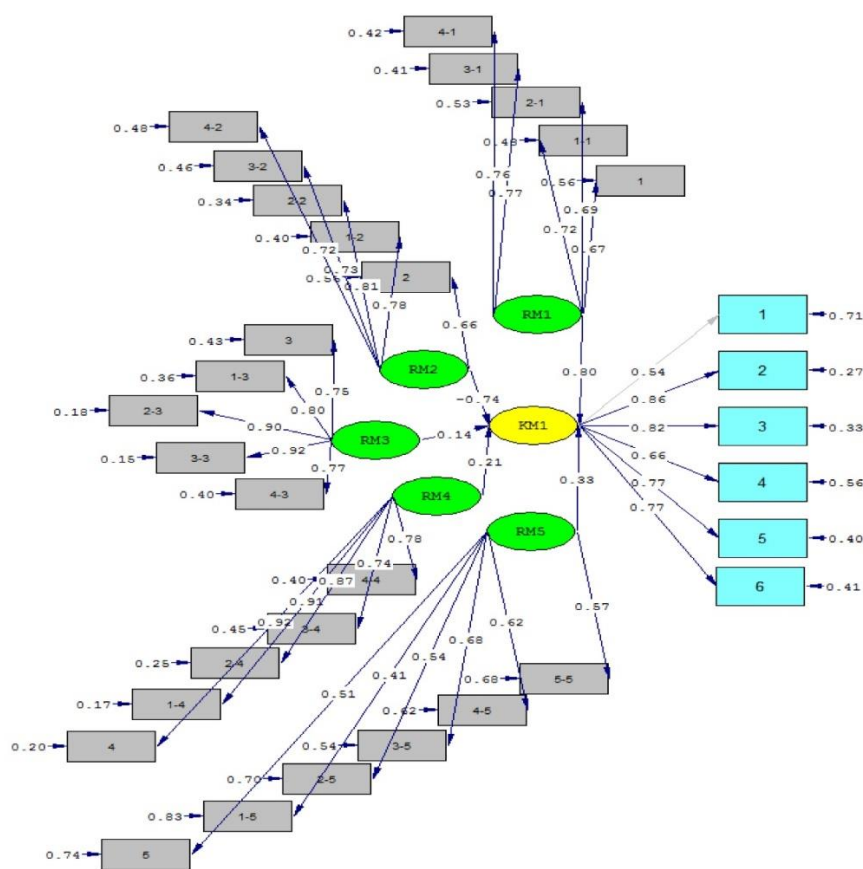
بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نشان داد که از مجموع ۱۵۰ نفری که در این پژوهش شرکت کردند تعداد ۹ نفر معادل ۶ درصد زن و تعداد ۱۴۱ نفر معادل ۹۴ درصد مرد بودند. با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها، به‌منظور بررسی فرضیه‌های پژوهش با استفاده از ماتریس همبستگی پیرسون به دنبال رابطه بین مؤلفه‌های ۵ گانه مدیریت ریسک با مدیریت دانش پرداخته شد. نتایج این آزمون در جدول ۱ نشان داده شده است؛ طبق نتایج این آزمون، برخی مؤلفه‌ها با مؤلفه‌های مدیریت دانش نظیر محیط ریسک‌پذیر با عوامل فردی در سطح اطمینان ۹۵٪ ارتباط دارند و برخی دیگر ارتباط بین آن‌ها نظیر ریسک‌پذیری مدیریتی با عوامل فردی رد می‌شود.

جدول ۱- ضریب همبستگی پیرسون

عوامل زیرساخت	عوامل فرهنگی	عوامل گروهی	عوامل فردی	ارزیابی کارایی	مدیریت ریسک یکپارچه	نواوری	ریسک‌پذیری مدیریتی	محیط ریسک‌پذیر	
								۱	محیط ریسک‌پذیر
							۱	**۰/۶۰۶	ریسک‌پذیری مدیریتی
						۱	**۰/۶۰۲	**۰/۴۶۵	نواوری
					۱	**۰/۵۳۲	**۰/۵۵۷	**۰/۴۴۹	مدیریت ریسک یکپارچه
				۱	**۰/۶۲۰	**۰/۵۹۸	**۰/۵۰۷	**۰/۵۱۶	ارزیابی کارایی
			۱	**۰/۴۸۱	**۰/۲۹۸	۰/۱۴۰	-۰/۴۷	**۰/۷۷۹	عوامل فردی
		۱	**۰/۵۱۴	۰/۰۷	**۰/۱۴۲	**۰/۱۲۷	**۰/۸۶۷	-۰/۰۴	عوامل گروهی
	۱	**۰/۷۰۲	**۰/۵۵۷	**۰/۴۲۳	-۱/۱۷	۰/۰۳۰	۰/۰۱۰	**۰/۳۱۲	عوامل فرهنگی
۱	**۰/۶۲۳	**۰/۶۲۲	**۰/۴۶۷	-۰/۲۶	**۰/۴۳۹	-۰/۱۶	**۰/۲۷۹	**۰/۵۹۴	عوامل زیرساخت

آزمون فرضیه اول

مؤلفه‌های مدیریت ریسک بر عوامل فردی مدیریت دانش تأثیر معناداری دارند.

Chi-Square=1032.60, df=448, P-value=0.00000, RMSEA=0.054

شکل ۲- مدل ساختاری با نمایش بارهای عاملی استاندارد شده

جدول ۲- شاخص‌های برازندگی

RFI	IFI	CFI	$\frac{\chi^2}{df}$	RMSEA	شاخص برازندگی
۰/۹۶	۰/۹۸	۰/۹۸	۲/۳	۰/۰۵	مقادیر
مورد قبول	مورد قبول	مورد قبول	مورد قبول	مورد قبول	نتیجه

به منظور بررسی برازش مدل با داده‌ها باید به شاخص‌های برازش مراجعه کرد. مقادیر شاخص‌های برازش در جدول بالا گزارش شده است. مقادیر محاسبه شده نشان از برازش مناسب مدل با داده‌ها دارد.

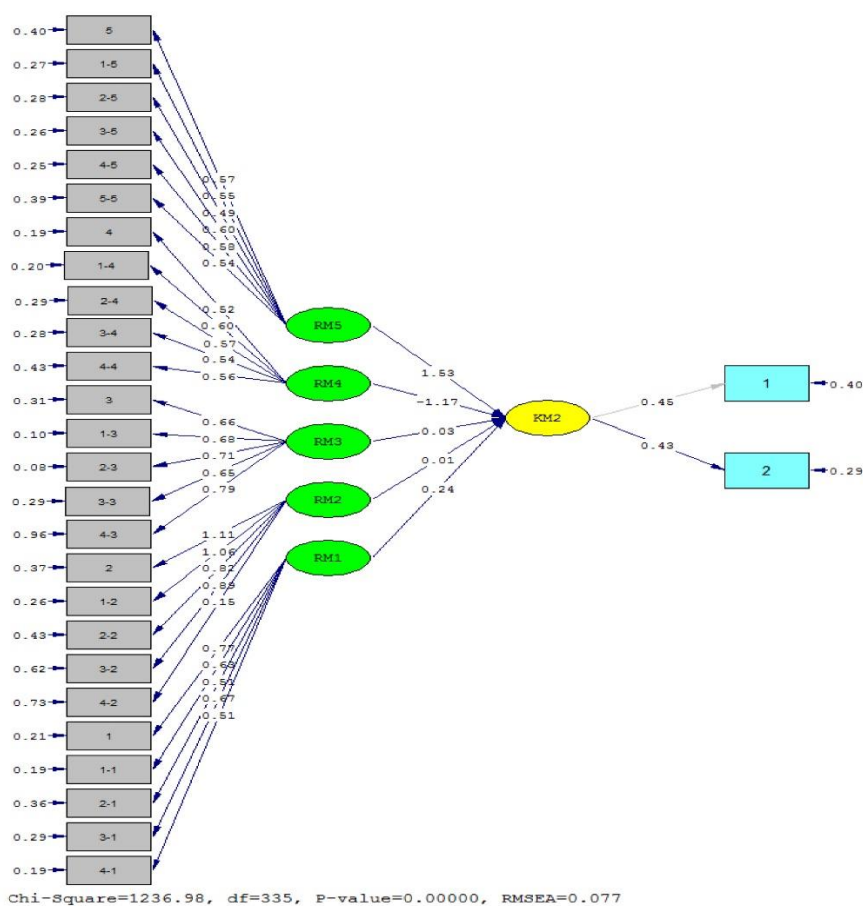
جدول ۳- خلاصه تحلیل مسیر اثر مستقیم متغیرهای مدیریت ریسک بر عوامل فردی

اثر متغیر	بر متغیر	ضریب مسیر	خطای استاندارد	t
محیط ریسک‌پذیر (RM1)	عوامل فردی	۰/۸۰	۰/۲۱	۳/۲۲
مدیریت ریسک یکپارچه (RM4)	عوامل فردی	۰/۲۱	۰/۰۸	۲/۹۸
ارزیابی کارایی (RM5)	عوامل فردی	۰/۳۳	۰/۰۷	۳/۸۸

ضرایب مسیر استاندارد شده و سطح معناداری مدل پژوهش در جدول ۳ نمایش داده شده است. با توجه به نتایج ارائه شده در جدول مشاهده می‌شود مقدار t و ضریب مسیر برای مؤلفه‌های محیط ریسک‌پذیر، مدیریت ریسک یکپارچه و ارزیابی کارایی معنادار شده است. مقدار R2 برای عوامل فردی برابر با ۰/۴۵ است؛ به این معنی که ۴۵ درصد از بُعد عوامل فرد توسط متغیرهای محیط ریسک‌پذیر، مدیریت ریسک یکپارچه و ارزیابی کارایی تبیین می‌شود. در بین این سه عامل، مؤلفه محیط ریسک‌پذیر بیشترین تأثیر را بر عوامل فردی دارد.

آزمون فرضیه دوم

مؤلفه‌های مدیریت ریسک بر عوامل فرهنگی در متغیر مدیریت دانش تأثیر معناداری دارند.

شکل ۳- مدل ساختاری با نمایش بارهای عاملی استاندارد شده

جدول ۴- شاخص‌های برازندگی

RFI	IFI	CFI	$\frac{\chi^2}{df}$	RMSEA	شاخص برازندگی
۰/۹۴	۰/۹۶	۰/۹۶	۳/۵	۰/۰۷۷	مقادیر
مورد قبول	مورد قبول	مورد قبول	مورد قبول	مورد قبول	نتیجه

به منظور بررسی برازش مدل با داده‌ها باید به شاخص‌های برازش مراجعه کرد. مقادیر شاخص‌های برازش در جدول بالا گزارش شده است. مقادیر محاسبه شده نشان از برازش مناسب مدل با داده‌ها دارد.

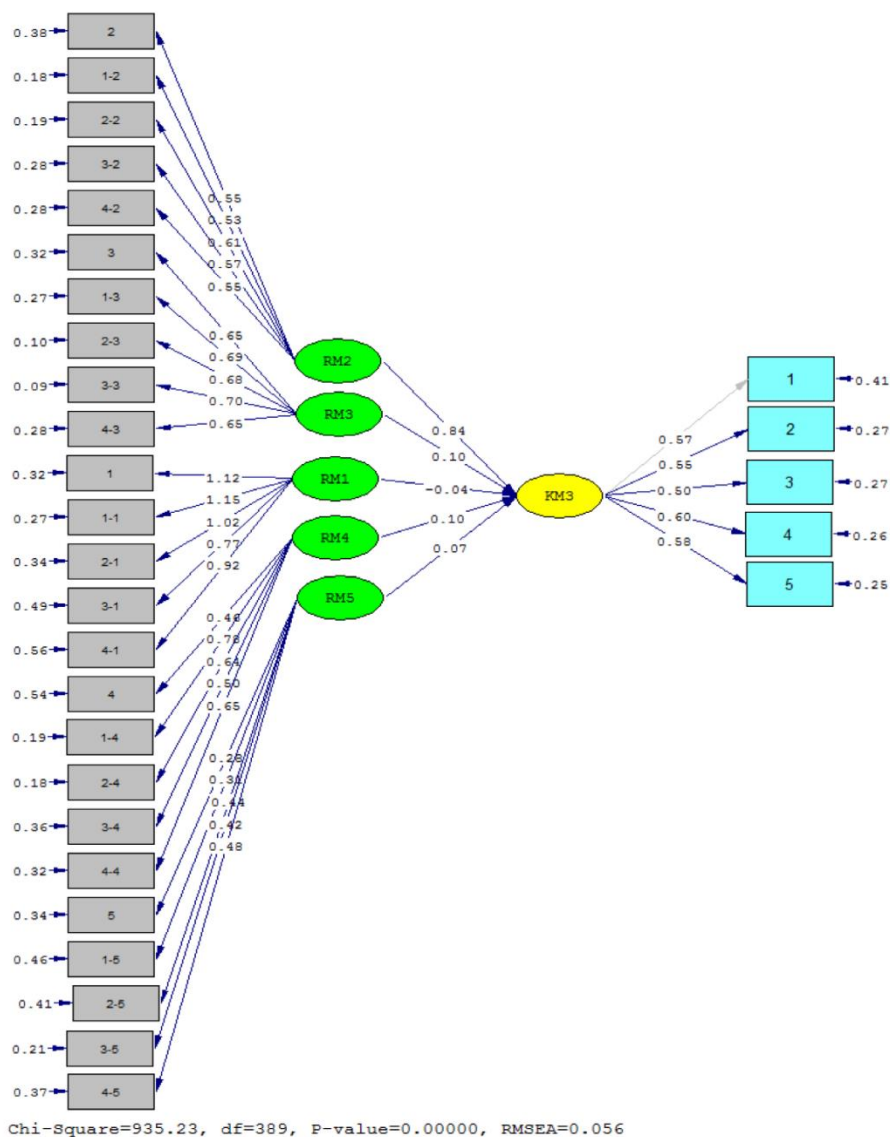
جدول ۵- خلاصه تحلیل مسیر اثر متغیرهای مدیریت ریسک بر عوامل فرهنگی

اثر متغیر	بر متغیر	ضریب مسیر	خطای استاندارد	t
محیط ریسک‌پذیر (RM1)	عوامل فرهنگی	۰/۲۴	۰/۱۱	۲/۱۷
ارزیابی کارایی (RM5)	عوامل فرهنگی	۱/۵۳	۰/۶۹	۲/۲۲

ضرایب مسیر استاندارد شده و سطح معناداری مدل پژوهش در جدول ۵ نمایش داده شده است. با توجه به نتایج ارائه شده در جدول مشاهده می‌شود مقدار t و ضریب مسیر برای محیط ریسک‌پذیر و ارزیابی کارایی معنادار شده است. مقدار R2 برای عوامل فرهنگی برابر با ۰/۴۷ است؛ به این معنی که ۴۷ درصد از بُعد عوامل فرهنگی توسط متغیرهای محیط ریسک‌پذیری و ارزیابی کارایی تبیین می‌شود و در بین این دو عامل ارزیابی کارایی تأثیر بیشتری را بر عوامل فرهنگی دارد.

آزمون فرضیه سوم

مؤلفه‌های مدیریت ریسک بر عوامل گروهی در متغیر مدیریت دانش تأثیر معناداری دارند.

شکل ۴- مدل ساختاری با نمایش بارهای عاملی استاندارد شده

برای بررسی این پرسش که کدامیک از عوامل بر بُعد گروهی تأثیرگذار است و اولویت آنها به چه صورت است از مدل یابی معادلات ساختاری استفاده شده است. مقادیر شاخص‌های برازندگی نشان از برازش مدل با داده‌ها دارد.

جدول ۶- شاخص‌های برازندگی

شاخص برازندگی	RMSEA	$\frac{\chi^2}{df}$	CFI	IFI	RFI
مقادیر	۰/۰۵۶	۲/۴۰	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۹۶
نتیجه	موردقبول	موردقبول	موردقبول	موردقبول	موردقبول

به‌منظور بررسی برازش مدل با داده‌ها باید به شاخص‌های برازش مراجعه کرد. مقادیر شاخص‌های برازش در جدول بالا گزارش شده است. مقادیر محاسبه‌شده نشان از برازش مناسب مدل با داده‌ها دارد.

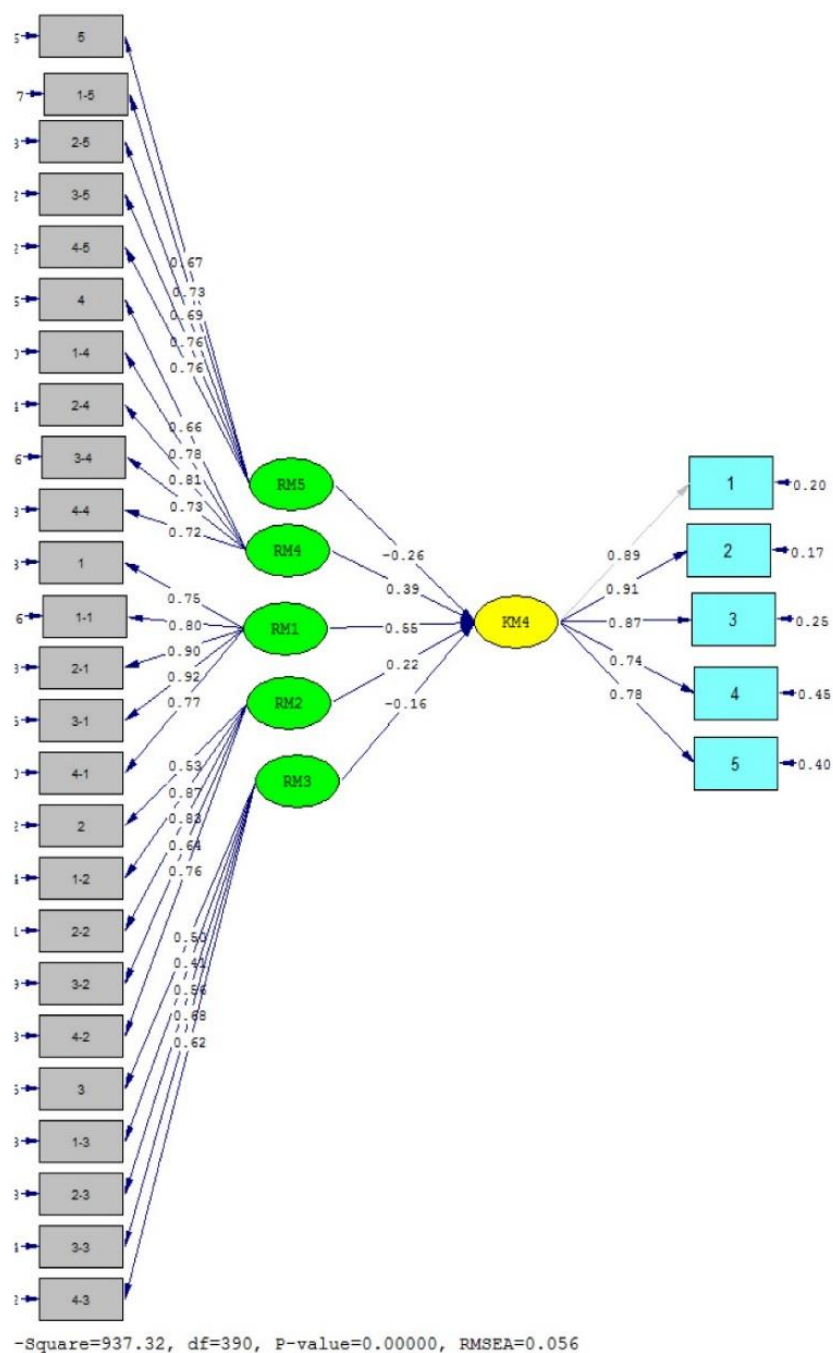
جدول ۷- خلاصه تحلیل مسیر اثر متغیرهای مدیریت ریسک بر عوامل گروهی

اثر متغیر	بر متغیر	ضریب مسیر	خطای استاندارد	T
ریسک‌پذیری مدیریتی (RM2)	عوامل گروهی	۰/۸۴	۰/۰۴	۱۱/۹۳
نوآوری (RM3)	عوامل گروهی	۰/۱۰	۰/۰۴	۲/۴۰
مدیریت ریسک یکپارچه (RM4)	عوامل گروهی	۰/۱۰	۰/۰۷	۲/۳۷

ضرایب مسیر استاندارد شده و سطح معناداری مدل پژوهش در جدول ۷ نمایش داده شده است. با توجه به نتایج ارائه‌شده در جدول مشاهده می‌شود مقدار t و ضریب مسیر برای ریسک‌پذیری مدیریتی و نوآوری و مدیریت ریسک یکپارچه معنادار شده است. مقدار R^2 برای عوامل گروهی برابر با ۰/۹۳ است به این معنی که ۹۳ درصد از بُعد عوامل گروهی توسط متغیرهای ریسک‌پذیری مدیریتی و نوآوری و مدیریت ریسک یکپارچه تبیین می‌شود. در بین این سه عامل، ریسک‌پذیری مدیریتی به‌عنوان اولین عامل تأثیرگذار بر عامل گروهی شناخته می‌شود و در رتبه بعدی نوآوری بیشترین تأثیر و درنهایت مدیریت ریسک یکپارچه در رتبه آخر قرار می‌گیرد.

آزمون فرضیه چهارم

مؤلفه‌های مدیریت ریسک بر عوامل زیرساختی در متغیر مدیریت دانش تأثیر معناداری دارند.

شکل ۵- مدل ساختاری با نمایش بارهای عاملی استاندارد شده

جدول ۸- شاخص‌های برازندگی

شاخص برازندگی	RMSEA	$\frac{\chi^2}{df}$	CFI	IFI	RFI
مقادیر	۰/۰۵۶	۲/۴۰	۰/۹۸	۰/۹۸	۰/۹۶
نتیجه	موردقبول	موردقبول	موردقبول	موردقبول	موردقبول

به‌منظور بررسی برازش مدل با داده‌ها باید به شاخص‌های برازش مراجعه کرد. مقادیر شاخص‌های برازش در جدول ۸ گزارش شده است. مقادیر محاسبه‌شده نشان از برازش مناسب مدل با داده‌ها دارد.

جدول ۹- خلاصه تحلیل مسیر اثر مستقیم متغیرهای مدیریت ریسک بر عوامل ساختاری

اثر متغیر	بر متغیر	ضریب مسیر	خطای استاندارد	t
محیط ریسک‌پذیر (RM1)	عوامل زیرساخت	۰/۵۵	۰/۰۷	۷/۷۷
ریسک‌پذیری مدیریتی (RM2)	عوامل زیرساخت	۰/۲۲	۰/۰۶	۳/۳۸
مدیریت ریسک یکپارچه (RM4)	عوامل زیرساخت	۰/۳۹	۰/۰۶	۲/۴۱

ضرایب مسیر استاندارد شده و سطح معناداری مدل پژوهش در جدول ۹ نمایش داده شده است. با توجه به نتایج ارائه‌شده در جدول مشاهده می‌شود مقدار t و ضریب مسیر برای محیط ریسک‌پذیر، ریسک‌پذیری مدیریتی و نوآوری معنادار شده است. مقدار R2 برای عوامل زیرساختی برابر با ۰/۵ است؛ به این معنی که ۵۰ درصد از بُعد عوامل زیرساختی توسط متغیرهای محیط ریسک‌پذیر، ریسک‌پذیری مدیریتی و نوآوری تبیین می‌شود. در بین این سه عامل، محیط ریسک‌پذیر به‌عنوان اولین عامل تأثیرگذار بر عامل زیرساختی شناخته می‌شود و در رتبه بعدی ریسک‌پذیری مدیریتی بیشترین تأثیر و درنهایت نوآوری در مرتبه آخر قرار می‌گیرد.

نتیجه‌گیری

دانش نوعی دارایی فکری ارزشمند سازمان است که ترکیب مدیریت دانش با سایر فعالیت‌های صنعتی می‌تواند جهت حفظ سرمایه دانش یک سازمان مفید باشد. یکی از عوامل مؤثر بر موفقیت سازمان، شناسایی و کاهش ریسک‌های احتمالی پیش‌روی سازمان است. درواقع،

مدیریت ریسک راهی برای پایداری سازمان است. ترکیب مدیریت ریسک و مدیریت دانش باعث افزایش دانش در پروژه مدنظر و افزایش شانس موفقیت آن می‌شود (تقوی فرد و همکاران، ۱۴۰۱). در پژوهش‌های قبلی بر تعامل این دو و یا تأثیر مدیریت دانش بر مدیریت ریسک تمرکز شده بود، اما کمتر به تأثیرگذاری مؤلفه‌های مدیریت ریسک بر مؤلفه‌های مدیریت دانش پرداخته شده است. در همین راستا، این پژوهش به منظور بررسی تأثیر مدیریت ریسک و مؤلفه‌های آن بر مدیریت دانش انجام شد. با توجه به نتایج پژوهش مشخص شد که طبق فرضیه اول پژوهش، مقدار t و ضریب مسیر برای مؤلفه‌های محیط ریسک‌پذیر، مدیریت ریسک یکپارچه و ارزیابی کارایی مثبت و معنادار است و این سه عامل، ۴۵٪ تغییرات عوامل فردی را تبیین می‌کنند؛ در بین این سه عامل، مؤلفه محیط ریسک‌پذیر بیشترین تأثیر را بر عوامل فردی مدیریت دانش دارد. نتایج پژوهش با مطالعات مرشدی و نظامتی (۱۴۰۰) همخوانی دارد. به منظور تبیین فرضیه‌ها به چند مورد از پژوهش‌هایی که مشابه با موضوع این پژوهش هستند، اکتفا می‌شود. به عنوان نمونه رحمان و کیفور^۱ (۲۰۱۵) در پژوهش خود به تعامل بین مدیریت ریسک و مدیریت دانش توجه داشتند. در فرضیه دوم پژوهش، نتایج نشان داد که مقدار t و ضریب مسیر برای محیط ریسک‌پذیر و ارزیابی کارایی مثبت و معنادار است و مقدار ضریب تعیین برای عوامل فرهنگی برابر با ۰/۴۷ است به این معنی که ۴۷٪ از تغییرات عوامل فرهنگی توسط متغیرهای محیط ریسک‌پذیر و ارزیابی کارایی تبیین می‌شود و در بین این دو عامل، ارزیابی کارایی هیئت مدیره تأثیر بیشتری بر عوامل فرهنگی دارد. نتایج پژوهش مطالعه با پژوهش‌های تولایی و همکاران (۱۴۰۰) و مرشدی و نظامتی (۱۴۰۰) همخوانی دارد. در همین راستا، منافی شرف‌آباد موفقیت سازمان‌های پروژه محور را درگرو توانایی آن‌ها در مدیریت سرمایه‌های دانشی می‌داند (منافی شرف‌آباد، ۱۳۹۷). همچنین در پژوهش دیگری بر عوامل ساختاری و فرهنگی در پیاده‌سازی مدیریت دانش تأکید شده است (کریمی و رخشان نیا، ۱۴۰۰).

در فرضیه سوم پژوهش، نتایج نشان داد که مقدار t و ضریب مسیر برای ریسک‌پذیری مدیریتی، نوآوری و مدیریت ریسک یکپارچه مثبت و معنادار است. مقدار ضریب تعیین برای

¹ Rehman & Kifor

عوامل گروهی برابر با ۰/۹۳ است به این معنی که ۹۳٪ از تغییرات عوامل گروهی توسط مؤلفه‌های ریسک‌پذیری مدیریتی، نوآوری و مدیریت ریسک یکپارچه تبیین می‌شود. در بین این سه عامل، ریسک‌پذیری مدیریتی به‌عنوان مهم‌ترین عامل شناخته می‌شود و در رتبه بعدی نوآوری بیشترین تأثیر و در نهایت مدیریت ریسک یکپارچه در رتبه آخر قرار می‌گیرد. نتایج پژوهش رودریگوز و ادوارد^۱ (۲۰۱۹) نشان داد که کیفیت کنترل ریسک به‌طور قابل‌توجهی بر مدیریت دانش تأثیر دارد که به‌نوعی با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد.

در فرضیه چهارم پژوهش، نتایج نشان داد که مقدار t و ضریب مسیر برای محیط ریسک‌پذیر، ریسک‌پذیری مدیریتی و نوآوری مثبت و معنادار است. مقدار ضریب تعیین برای عوامل زیرساختی برابر با ۰/۵ است به این معنی که ۵۰٪ تغییرات عوامل زیرساختی توسط متغیرهای محیط ریسک‌پذیر، ریسک‌پذیری مدیریتی و نوآوری تبیین می‌شود. در بین این سه عامل، محیط ریسک‌پذیر به‌عنوان اولین عامل تأثیرگذار بر عامل زیرساختی شناخته می‌شود و در رتبه بعدی ریسک‌پذیری مدیریتی بیشترین تأثیر و در نهایت نوآوری در مرتبه آخر قرار می‌گیرد. در همین راستا، محمدی و شجاعی مهم‌ترین ریسک‌ها را ریسک تأمین و اطلاعات دانستند (محمدی و شجاعی، ۱۳۹۵). به‌طورکلی در فرضیه‌های اول تا چهار، تأثیر معنادار مؤلفه‌های مدیریت ریسک بر مؤلفه‌های مدیریت دانش بررسی شد؛ طبق پژوهش‌های گذشته ازجمله پژوهش روزیک (۲۰۱۴)^۲ مشخص شد که شناسایی عوامل مدیریت ریسک بر سیستم مدیریت دانش تأثیرگذار است. همچنین نتایج پژوهش با پژوهش‌های خلف و مزروعی نصرآبادی (۱۳۹۵) و فمبد و همکاران^۳ (۲۰۱۷) همخوانی دارد. طبق نتایج پژوهش، محیط ریسک‌پذیر بیشترین تأثیر را بر عوامل فردی مدیریت دانش دارد. لذا، پیشنهاد می‌شود که مدیران شهرداری در پی ایجاد جو نوآوری و ایده‌پردازی همراه با پذیرش ریسک بپردازند و فضای مبتنی بر اعتماد و همکاری میان کارکنان به وجود آورند. طبق نتایج فرضیه دوم، ارزیابی کارایی هیئت‌مدیره تأثیر بیشتری بر عوامل فرهنگی دارد. لذا، تفکر حمایتی در مدیران از

1. Rodriguez & Edwards

2. Ruzic

3. Fambod

اشتراک و تسهیم دانش و شناسایی کارکنان متخصص در سازمان در اولویت قرار گیرد. براساس نتایج فرضیه سوم، ریسک‌پذیری مدیریتی به‌عنوان مهم‌ترین عامل در بُعد فرهنگی شناخته می‌شود. لذا، مدیران شهرداری باید با ترویج فرهنگ نوآوری، ایده‌پردازی، مدیریت ریسک و.... به ایفای نقش حمایتی خود از تغییر در برنامه‌ها و اجرای پروژه‌های جدید شهرداری بپردازند. همچنین طبق نتایج فرضیه چهارم، محیط ریسک‌پذیر به‌عنوان اولین عامل تأثیرگذار بر عامل زیرساختی شناخته می‌شود. لذا، باید سازوکار یکپارچه مدیریت دانش و ترکیب آن با مدیریت ریسک و فازهای آن صورت گیرد. با توجه به بُعد خدماتی بودن شهرداری‌ها و ضرورت توسعه فعالیت‌های آن‌ها، پرداختن به ابعاد متنوع این حوزه بسیار اهمیت دارد؛ بنابراین بر اساس دستورالعمل تسهیل شده در این پژوهش می‌توان در سطح گسترده‌ای از پروژه‌های در دست اقدام شهرداری، مدیریت ریسک دانش‌محور را پیاده‌سازی نمود. درنهایت به مدیران شهرداری پیشنهاد می‌شود که در پیاده‌سازی و اجرای فرایند مدیریت دانش به ایجاد محیط ریسک‌پذیر، ارزیابی کارایی مدیران، ریسک‌پذیری مدیریت و مدیریت یکپارچه ریسک توجه ویژه‌ای داشته باشند. براساس این مطالعه می‌توان پیشنهادهای زیر را ارائه داد:

- **بررسی تأثیر مدیریت دانش بر عملکرد سازمانی در صنایع مختلف:** مطالعات آینده می‌توانند به بررسی تأثیر مدیریت دانش بر بهبود عملکرد سازمانی در صنایع مختلف نظیر بهداشت و درمان، آموزش و تولید بپردازند. این مطالعات می‌توانند به تحلیل تفاوت‌های موجود در تأثیرگذاری مدیریت دانش در این صنایع کمک کنند.
- **ارزیابی اثرات طولانی‌مدت مدیریت ریسک بر مدیریت دانش:** انجام پژوهش‌های طولانی‌مدت به‌منظور بررسی اثرات پایدار مدیریت ریسک بر مدیریت دانش در سازمان‌ها. این مطالعات می‌توانند به تحلیل تغییرات و پیشرفت‌های مدیریت دانش در طول زمان بپردازند.
- **تأثیر فناوری‌های نوین بر مدیریت دانش و ریسک:** پژوهش‌های آینده می‌توانند نقش فناوری‌های نوین مانند هوش مصنوعی، بلاک‌چین و اینترنت اشیا را در بهبود فرایندهای مدیریت دانش و مدیریت ریسک موردبررسی قرار دهند و تأثیر این فناوری‌ها را بر کارایی و اثربخشی مدیریت دانش ارزیابی کنند.

- بررسی نقش فرهنگ سازمانی در پیاده‌سازی مدیریت دانش و ریسک: مطالعات آینده می‌توانند به تحلیل تأثیر فرهنگ سازمانی بر پیاده‌سازی مدیریت دانش و مدیریت ریسک بپردازند و عوامل فرهنگی مؤثر بر موفقیت یا شکست این فرایندها را شناسایی کنند.
- تحلیل مقایسه‌ای مدل‌های مختلف مدیریت ریسک در سازمان‌ها: انجام پژوهش‌های مقایسه‌ای بین مدل‌های مختلف مدیریت ریسک نظیر کا.آ.ام. و مدل‌های سنتی‌تر، به‌منظور شناسایی مزایا و معایب هر یک از این مدل‌ها در زمینه پیاده‌سازی مدیریت دانش.
- ارزیابی تأثیر آموزش و توسعه کارکنان بر مدیریت دانش و ریسک: مطالعات آینده می‌توانند به بررسی تأثیر برنامه‌های آموزشی و توسعه کارکنان بر بهبود مدیریت دانش و کاهش ریسک‌های مرتبط با آن بپردازند.
- بررسی عوامل محیطی مؤثر بر مدیریت دانش و ریسک: تحلیل تأثیر عوامل محیطی مانند قوانین و مقررات، تغییرات اقتصادی و فناوری و رقابت بازار بر مدیریت دانش و ریسک در سازمان‌ها.
- مدل‌سازی و شبیه‌سازی تأثیر مدیریت ریسک بر مدیریت دانش: استفاده از مدل‌سازی و شبیه‌سازی کامپیوتری برای پیش‌بینی و تحلیل اثرات مدیریت ریسک بر مدیریت دانش و شناسایی بهترین راهکارها برای بهبود این فرایندها.

منابع

- اسلامی‌راد، صدیقه، ملکی مین‌باش‌زرگاه، مرتضی و قزوینی، هادی (۱۳۹۴). بررسی نقش مدیریت دانش در مدیریت ریسک پروژه‌های عمرانی. هشتمین کنفرانس ملی و دومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت دانش، تهران. <https://civilica.com/doc/53270/>
- تقوی‌فرد، محمدتقی، خداوردیان، مهرداد و رئیسی‌وانانی، ایمان (۱۴۰۱). مدل مدیریت ریسک مبتنی بر مدیریت دانش مطالعه موردی: شرکت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات عضو سازمان نظام صنفی رایانه‌ای کشور. مدیریت بحران، ۱۱(۲)، ۱-۲۵.
- تولایی، روح‌الله، حقیقی بروجنی، پیام و خلیلی، حسن (۱۴۰۰). بررسی تأثیر مدیریت دانش بر عملکرد راهبردی و عملیاتی سازمان‌ها از طریق به‌کارگیری مدل تعالی سازمانی ۲۰۲۰. مدیریت دانش سازمانی، ۴(۳)، ۱۷۴-۱۴۱.

حسن‌زاده، محمد، رسولی، بهروز و جعفری، سمیه (۱۴۰۱). مدیریت دانش در عمل: نقد و بررسی کتاب راهبرد دانش و مدیریت دانش. پژوهش‌نامه/انتقادی متون و برنامه‌های علوم انسانی، ۲۲(۵)، ۲۷۴-۲۵۷.

خلف، صدرا و مزروعی نصرآبادی، اسماعیل (۱۳۹۵). بررسی رابطه مدیریت دانش با مدیریت ریسک مورد مطالعه: شرکت خمیرمایه و الکل رازی. کنفرانس بین‌المللی مدیریت و حسابداری، تهران. <https://civilica.com/doc/553728>

رحیم‌زاده، مریم، خلیل‌زاده، محمد و سلطانی، رؤیا (۱۳۹۷). شناسایی عوامل مؤثر بر پیاده‌سازی مدیریت دانش در سازمان‌های پروژه محور عمرانی (رویکردی از معادلات ساختاری). فصلنامه توسعه تکنولوژی صنعتی، ۱۶(۳۲)، ۵۷-۷۲.

رهنما، محمدرحیم و حجازی جوشقانی، محسن (۱۳۹۶). استفاده از دانش مدیریت ریسک پروژه برای تدوین راهبردهای بهبود مشارکت در پروژه‌های عمومی-خصوصی شهری (نمونه موردی: پروژه‌های مشارکتی شهرداری مشهد). فصلنامه علمی و پژوهشی پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، ۸(۲۹)، ۱-۲۲.

قلی‌پور سوته، رحمت‌ا... و صلواتی، عادل (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین مدیریت دانش و مدیریت ریسک (مورد مطالعه: نمایندگی‌های بیمه شهرستان سنج). چهارمین کنفرانس ملی و دومین کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت، تهران. <https://civilica.com/doc/428013>

کریمی، رضا و رخشان‌نیا، ندا (۱۴۰۰). فراتحلیل رابطه زیرساخت و مدیریت دانش در کتابخانه‌ها. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۳۲(۴)، ۴۲-۲۳.

محمدی، علی و شجاعی، پیام (۱۳۹۵). ارائه مدل جامع مؤلفه‌های مدیریت ریسک زنجیره تأمین: رویکرد فراترکیب. پژوهشنامه مدیریت اجرایی، ۸(۱۵)، ۹۳-۱۱۲.

مرشدی، احمد و نظافتی، نوید (۱۴۰۰). طراحی و تبیین چالش‌ها و راهکارهای اجرای مدیریت دانش در زنجیره تأمین (نمونه پژوهش: صنایع فولادی). مدیریت دانش سازمانی، ۴(۳)، ۲۲۳-۱۷۵.

منافی شرف‌آباد، قاسم (۱۳۹۷). تأثیر اقدامات مدیریت دانش بر اثربخشی عملکرد پروژه در سازمان‌های پروژه محور. مجله نخبگان علوم و مهندسی، ۳(۲)، ۹۷-۱۱۹.

References

- Chapman, C., & Ward, S. (2003). *Project risk management processes, techniques and insights*. John Wiley & Sons Ltd. DOI: not available
- Durst, S., & Zieba, M. (2019). Mapping knowledge risks: towards a better understanding of knowledge management. *Knowledge Management Research & Practice*, 17(1), 1-13. DOI: 10.1080/14778238.2018.1538603
- Eslami Rad, S., Maleki Minbashzargah, M., & Qazvini, H. (2015). *The role of knowledge management in risk management of construction projects*. In *8th National and 2nd International Conference on Knowledge Management* (Tehran). [In Persian] <https://civilica.com/doc/532701/>
- Fombad, M.C., & Onyancha, O.B. (2017). Knowledge Management for Development: Rethinking the trends of Knowledge Management research in South Africa. *Journal of Information & Knowledge Management*, 16(3), 34-45. DOI: 10.1142/S0219649217500216
- Gholipour Soteh, R., & Salavati, A. (2015). *Investigating the relationship between knowledge management and risk management (Case study: Insurance agencies in Sanandaj County)*. In *Fourth National Conference and Second International Conference on Accounting and Management*. Tehran. <https://civilica.com/doc/428013>[In Persian]
- Hassanzadeh, M., Rasouli, B., & Jafari, S. (2022). Knowledge management in practice: A critique on Knowledge Strategy and Knowledge Management. *Critical Studies in Texts and Programs of Human Sciences, Institute for Humanities and Cultural Studies (IHCS)*, 22(5), 257-274. DOI: 10.30465/CRTLS.2022.38319.2364 [In Persian]
- Hubbard, D. W. (2020). *The failure of risk management: Why it's broken and how to fix it* (2nd ed.). Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119521914>
- Jafari, M., Ebn Alrasoul, S. A., & Didehvar, F. (2007). The relation of knowledge management and information technology in project risk management. *International Journal of Industrial Engineering and Production Management*, 17(5), 31-37. <https://www.sid.ir/paper/65811/en>
- Karimi, R., & Rakhshanniya, N. (2021). Meta-analysis of the infrastructure and knowledge management in libraries. *National Studies on Librarianship and Information Organization*, 32(4), 23-42. DOI: 10.30484/NASTINFO.2021.2939.206 [In Persian]
- Khalaf, S., & Mazroei Nasrabadi, E. (2016). *Examining the relationship between knowledge management and risk management: A case study of Razi Yeast and Alcohol Company*. In *International Conference on*

- Management and Accounting, Tehran. <https://civilica.com/doc/553728> [In Persian]
- Lorenz, M., Gehrke, J. D., Langer, H., Timm, I. J., & Hammer, J. (2005). Situation-aware risk management in autonomous agents. *Proceedings of the 14th ACM International Conference on Information and Knowledge Management (CIKM)* (pp. 363-364). ACM. DOI: 10.1145/1099554.1099668
- Lyons, T., & Skitmore, M. (2004). Project risk management in the Queensland engineering construction industry: a survey. *International Journal of Project Management*, 22(1), 51-61. DOI: 10.1016/S0263-7863(03)00005-X
- Manafi Sharafabad, G. (2018). The impact of knowledge management actions on performance efficiency in project-based organizations. *Journal of Science and Engineering Elites*, 3(2), 97-119. [In Persian]
- Miler, J. (2005). *A method of software project risk identification and analysis* (PhD thesis). Gdańsk University of Technology.
- Mohammadi, A., & Shojai, P. (2016). Proposal of a Comprehensive Model for Supply Chain Risk Management Components: A Synthesis Approach. *Journal of Executive Management Research*, 8(15), 93-112. DOI: 20.1001.1.20086237.1395.8.15.5.7 [In Persian]
- Morshedi, A., & Nezafati, N. (2021). The interpretation of knowledge management implementation challenges and the design of relevant solutions in supply chains: Case study: Steel industry. *Scientific Journal of Management of Organizational Knowledge*, 4(14), 175-223. <https://civilica.com/doc/1394200/> [In Persian]
- Neef, D. (2005). Managing corporate risk through better knowledge management. *The Learning Organization*, 12(2), 112-124. DOI: 10.1108/09696470510583502
- Neves, S. M., Da Silva, C. E. S., Salomon, V. A. P., Da Silva, A. F., & Sotomonte, B. E. P. (2014). Risk management in software projects through knowledge management techniques: cases in Brazilian incubated technology-based firms. *International Journal of Project Management*, 32(1), 125-138. DOI: 10.1016/j.ijproman.2013.02.007
- Rahimzadeh, M., Khalilzadeh, M., & Soltani, R. (2018). Identification of Factors Influencing Knowledge Management Implementation in Project-Based Civil Organizations (A Structural Equation Modeling Approach). *Journal of Industrial Technology Development*, 16(32), 57-72. DOI: 20.1001.1.26765403.1397.16.32.5.3 [In Persian]
- Rahnama, M. R., & Hejazi Joshaghani, M. (2017). Using Project Risk Management Knowledge to Formulate Strategies for Enhancing Participation in Urban Public-Private Partnership Projects: A Case

- Study of Mashhad Municipality Projects. *Journal of Research and Urban Planning*, 8(29), 1-22. DOI: 20.1001.1.22285229.1396.8.29.1.5 [In Persian]
- Ranesh, A., Zillante, G., & Chileshe, N. (2012). Towards the integration of risk and value management. In *Australasian Journal of Construction Economics and Building - Conference Series* (1(2), 43-51). DOI: 10.13140/RG.2.1.4782.5768
- Rehman, Z., & Kifor, C. V. (2015). Risk management in perspective of knowledge management a brief survey. *Acta Universitatis Cibiniensis. Technical Series*, 67(1), 191-194. DOI: 10.1515/aucts-2015-0088
- Rodriguez, E., & Edwards, J. S. (2019). Knowledge management in support of enterprise risk management. In *Effective Knowledge Management Systems in Modern Society* (pp. 284-307). IGI Global. DOI: 10.4018/ijkm.2014040104
- Ruzic-Dimitrijevic, L. (2014). Risk assessment of knowledge management system. *Online Journal of Applied Knowledge Management*, 3(2), 114-126. DOI: not available
- Samimi, S., Imani, M., & Delkhosh Kasmaie, A. (2018). A Model for Risk Management based on People-Capability maturity model (P-CMM) Levels and Education Quality (Case Study: South Pars Gas Complex). *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 9(35), 221-246. DOI: 20.1001.1.20086369.1397.9.35.10.3
- Soin, K., & Collier, P. (2013). Risk and risk management in management accounting and control. *Management Accounting Research*, 24(2), 82-87. DOI: 10.1016/j.mar.2013.04.003
- Taghavifard, M. T., Khodaverdian, M., & Raeesi Vanani, I. (2023). Knowledge management-based risk management for information & communication technology companies. *Emergency Management*, 11(2), 1-25. [In Persian]
- Tah, J., & Carr, V. (2001). Towards a framework for project risk knowledge management in the construction supply chain. *Advances in Engineering software*, 32(10-11), 835-846. DOI: 10.1016/S0965-9978(01)00035-7
- Tavalaii, R., Haghighi Borujeni, P., & Khalili, H. (2021). Investigating the Impact of Knowledge Management on Strategic and Operational Performance of Organizations Using the Organizational Excellence Model 2020. *Journal of Organizational Knowledge Management*, 4(3), 141-174. DOI: 20.1001.1.26454262.1400.4.3.5.6 [In Persian]
- Tseng, S. M. (2008). Knowledge management system performance measure index. *Expert Systems with Applications*, 34(1), 734-745. DOI: 10.1016/j.eswa.2006.10.008

Zanon, L. G., Marcelloni, F., Gerolamo, M. C., & Carpinetti, L. C. R. (2021). Exploring the relations between supply chain performance and organizational culture: A fuzzy grey group decision model. *International Journal of Production Economics*, 233, 108023. DOI: 10.1016/j.ijpe.2020.108023